

IZ ISTORIJE KRIVIČNIH NAUKA

НАУКА О КАЗНИОНИЦАМА НА ПОСЛЕДЊЕМ МЕЂУНАРОДНОМ КАЗНИОНИЧКОМ КОНГРЕСУ.* (ПЕТРОГРАД 1890).

Питање о „реформи“ наших казнених завода стоји још непрестано код нас на дневном реду. Али је оно код нас рђаво незвано. Не може ту бити говора о *реформи*, пошто казнених завода у правом, европском смислу речи, данас код нас још и нема. Право и јасно говорећи питање може бити само о *јодизању* казнионица. Али како у Србији ни један министар правде не доспева ни толико, да разгледа, шта су његови претходници на ком важнијем послу урадили, како уз то казнионице не спадају у ред предмета, с којима се у руци може добити посланички мандат и тећи популарност у маси, то су оне пасторчад не само министара правде но и свег нашег јавном мњења. Како је у том погледу са свим другојаче у осталом, срећнијем свету?!

Како је и колико је наука о казнионицама у наше време напредовала, могу наши читаоци видети бар приближно из извештаја, који смо ми поднели г. министру правде о раду четвртог међународног казнионичког конгреса.¹ Како су нам дошле стенографске белешке тог конгреса (види ниже под: *Библиографске белешке*), то ми из њих видимо дискусију о увођењу науке о казнионицама као предмета, који би имао да се предаје на универзитетима. Док смо још били срећни, да живимо даље од ове наше ситничарске борбе, и да радимо с бољима од наших Митермајера и Мађејовских, нас је ово питање јако занимало, и ми смо гледиште, које је ниже изложено, заступали и на конгресима и у штампима. Ми смо срећни да су закључци петроградског конгреса, који су донесени на наш предлог, нашли у брзо примене, јер ко прати програме предавања на европским универзитетима, тај је могао приметити, да *казнионичка наука* (*science pénitentiaire, Gefängniswissenschaft, Penological science, Тюръмовѣдъние*) задобија у њима од 1890. године на овамо све већма и већма право грађанства, да и не говоримо о томе, да у многим државама постоје нарочите школе за спремност казнионичких чувара. Само се код нас дрема. Само се нашег професора кривичног права све ово ништа не тиче; само у нашем министарству правде још ни данас нема органа, који би имао да се брине искључиво о казнионицама, и да ради на њиховом унапређењу. Али на што вапај и јадиковање? Боље да пустимо сам конгрески рад. Поређен с нашим немаром, он ће најбоље представити грдно провалику, која нас још увек дели од образованог света у овоме животном питању, у питању о друштвеној и државној самоодбрани. Да како ли је тек на другим спореднијим пољима?

* Правник, 1892, књига II, свеска 9, стр. 143-157.

1 *Веснић др. Мил. Р.* Четврти међународни конгрес за казн. заводе итд. Београд, 1890. Цена 0-50 пара дин.

ПРОТОКОЛ ЧЕТВРТЕ СЕДНИЦЕ
(ПРВА СЕКЦИЈА)
од среде 6. (18.) јуна 1890. године.

Председава і. Полс.

Седница је отворена у 9 часова и 10 минута.

Секретар чита протокол прошле седнице, који се прима без примедбе.

Председник отвара дискусију о трећем питању програма, које гласи: „Треба ли завести на универзитетима казнионичку науку? На који би се начин с њеним предавањем могло сјединити позитивно изучавање факата и истражања о извршењу казне, а да се при том не ремети службени поредак, и да се административним загађама не чине никакве сметње?“

Извешилац і. Миленко Веснић (Србија): Господо, већ су поднети извештаји о питању о коме ја имам част да вам говорим. Ти су извештаји посао људи, научењака неоспорне логике, теоретичара признате важности, као и практичара дугога искуства и непобитне способности. У њиховим радовима заступљене су разне школе, а имена Јагемана, Ламброза, Жолија, Лакоенте и Фојницкога тако су позната и уважена, да није потребно да вам речем, да је питање тако исрпљено, да би се човек с мојом задањом нашао у највећој забуни, у несавладљивој тешкоћи баш и кад би имао више искуства, знања и талента, но што их има ваш скромни извешилац.

Искрено вам морам признати, господо, да се бојим у овом тренутку, да не пропустим ни једну од главних идеја гг. референата о овом питању. Одмах вам морам рећи, имајући у виду богаство ових последњих с једне а ваше стрпљење с друге стране, као и оно опште правило које одређује број минута за наш говор, – да ће ми бити айсолућно немоћуће извршити свој посао на опште задовољство.

Но ја сам у исто време срећан, што могу констатовати, да је мој посао олакшан не само дубљим познавањем питања гг. референата, већ нарочито, а то је и најјавнија ствар, са гласношћу мишљења о главном питању. А другојаче није ни могло бити. Људи и мање способни и мање проникнути нужношћу васпитања и спреме за борбу живота, где су битке безбројне, где су оружје, тактика и стратегија различни, као шаре на калеидоскопу. – чак су ти људи осетили недостатак недовољног образовања. А како би могло бити друкчије, и како да тај недостатак не дарне људе, који су, по своме друштвеном положају, по своме занимању, и по својој истинитој преданости, позвани у првоме реду, да о њему мисле и да злу његовом траже лека?

Ако ми допустите, господо, да вам се, као живи пример, представим, ја бих вам рекао, да сам пре две године изашао из школе са дипломом у шпагу. С дипломом или са више њих, ако хоћете, понесох у живот, са знањем римскога права, грађанскога римског поступка, масу финеса садањег грађ. и крив. поступка и безброј примедба о покушају; ја бејех снабдевен некорисним оружјем, тешким и великим пртљагом сличних ствари, од којих су свакога дана једна по једна отпадале, ишчезавале и ишчилеле мало по мало, и то брзо и стално, а у памети ми оста само успомена на трудове, које смо ја и моји другови улагали у испите.

И то је све. Одмах при ступању у живот ја опазих, да је мој пртљак у практици врло лак, да је чак шта више моја торба празна, јер, готово на сваком кораку недостајала су ми и најмања познавања, а с друге стране приметих, да ми је велики део онога што сам у школи учио, са свим непотребан. Требало ми је, да се вратим одакле сам пошао, да почнем све из нова; али не да пођем истим путем, јер је требало узети грађу (предмет) и посматрати га са друге тачке гледишта.

Али ово није моје лично искуство, оно је више опште, јер је неизбежно, ако во- димо рачуна о ономе што учимо, а нарочито *о ономе, што не учимо у школи*, и ако мислимо у исти мах на потребе, што нам их живот и практика свима намећу. О овој ствари било је говора у штампи, а и на сличним нашем скупу скуповима. То беше главна мисао, којом се одушевљаваше лањске године на пр. Тард на конгресу за кри- миналну антропологију у Паризу, када је тражио да се створи школа за кривичне су- дије, када је говорио и сањао о деоби грађанскога и кривичнога судства. Иста мисао је руководила и мене на том конгресу да речем, да се они, који ће да ступе у казнио- ничку струку, морају друкчије спремати, да се они морају особито и претходно за њу приуговорљавати. Иста мисао морала је руководити Сајферта, професора у Бреслави, кад је пре две године писао: „Правници ће доцније бити принуђени, да ураде што до сад нису урадили, да обрате погледе своје резултатима своје службе, да се старају о судбини оних, које ће слати у казнионицу, или оних, чија права оспоравају. Као год што онај, који само прописује лекове, а не посматра њихова дејства, не може бити до- бар лекар, исто тако ја сматрам као несавршенога онога криминалисту, који се занима оптуженим само на претресу, а ни бриге га није, шта ће бити после са тим човеком. Наука о генези злочинства, криминална статистика, научна разлагања о злочинстви- ма с гледишта антропологије, наука о поправци криваца са свима својим гранама, све се оне сваки час истичу на прво место, и данас није далеко време, када ће се правни- ци, хтели не хтели, морати бавити свима овима стварима. Наука о поправци криваца састављаће један део правнога образовања, а један део пробе (припремна служба оних који желе бити државни чиновници) мораће бити посвећен администрацији казних завода и поправци криваца у њима. И овај је захтев такав, да се он мора усвојити, и биће јамачно усвојен.

Пречасни отац Фредерик Вајнс, достојни син непрежаљенога д-ра Вајнса, казао је у својој недељној предци о осуђеницима од 21. октобра 1888. год., између осталог и ово:

„Важност се питања о затворима у опште слабо цени код народа. Врло мало њих знају, колико осуђеника има у Сједињеним Државама или у њиховој сопственој земљи, колико злочинства стају државу; да ли се она умножавају или умањавају. Врло их мало има, који знају, да се и њих тај предмет тиче и да треба да их занима. Већина људи о томе предмету имају оптимистичке или песимистичке идеје, према своме темпераменту; они мисле, или да се не може ништа радити да се број злочинства умањи, или да све, што се може или би се морало чинити, да се она смање, да је све то одавно већ узалудно покушавано. У оба случаја, они држе, да је то посао државе – владе – и да један обичан човек није позван, да губи време ради проучавања још и тога питања.“

„Не сумњам, да ће свакога од вас изненадити кад будете чули, да, по последњем извештају од 1880. год., у нашим разним казним заводима има око 60.000 криваца, а сем тога у поправним заводима више од 10.000 деце, која су већ осуђеници. Међу онима, који су последњи пут пописивани, има их око 10.000, који су осуђени на вечиту робију или на робију од преко пет година. Ти су осуђеници само део велике злочиначке војске. Они су с правом упоређени са ратним заробљеницима. И ако су они у затвору, то ништа не смета да остала војска оперише на бојноме пољу, војска, чији број нико не зна, али која непрестано напада, и чији су напади, више мање, наперени противу својине, друштвенога реда и јавне безбедности. 15 милиона долара, које ми трошимо сваке године на одржање казних завода, само је малени део оне суме новаца, која се употребљава, да се одбрани имање и живот људски. Додајте к томе и трошкове на одржање полиције, а то ће бити опет око 15 милиона долара

годишње. Најзад ми морамо да носимо скупи и тешки систем судова, којих има у Сједињеним Државама око 2000, који само расправљају кривичне ствари, а да не помињем 80.000 и више примирителних судова, којима је ограничена власт у кривичним стварима. Немогуће је прорачунати, шта нас стају ови судови са свима њиховим судијама и чиновницима. Нико још до сада није израчунао тачно губитке, које носе поштени људи због разних утаја и проневерења. Ми и сами знамо, да има много људи, који или делимице или потпуно живе од плодова својих злочинстава, и који су подржавани радом поштених људи. Злочинство има својих капиталиста; има својих вођа као и војника, својих патрона као и чиновника, па и својих законитих саветника. Што је најгоре, злочинства се множе у земљи, и сразмерно више расту, но што се народ множи. То нам доказује сваки попис осуђеника. Мисли се, да су бројеви пописа пре 1880. год. лажни, па за то их и не наводим. Али кад брижљиво прегледамо публиковане извештаје разних осуђеничких завода, у којима се показује број осуђеника за поправљање сваке године, видећемо, да је сада број осуда за злочинства већи за трећину него ли пре 20 година, наравно имајући у виду и умножавање становништва.“

„Е сад вас питам, да ли један образован човек сме, узев све ово у обзир и да ли он може рећи мирно, да га се не тичу предохрана и спречавање злочина?“

Сам тај факат, што ово питање фигурише у програму овог конгреса, најбољи је доказ, да су сви у опште сагласни о овом важном и добро постављеном питању. Ја сам врло срећан, господо, што могу констатовати, да је мишљење г. референата једно и исто, не гледајући с кога су они гледишта полазили. Допустите ми, да их само наведем неколико, у место да их објашњавам.

Почећу са г. Јагеманом, главним директором свију осуђеничких завода у великом војводству Баденскоме. Г. Јагеман је издао пре неколико година на немачкоме, а за тим на францускоме језику, један рад, који носи наслов: „Припремно обучавање за чиновнике казних завода“, из којег треба да вам само цитирам наслове, па ћете видети који ће правац дати наш уважени колега науци о поправци криваца. Довољно ће бити, да вас подсетим на ову интересну расправу и да вам речем, да је садашњи његов извештај само наставак и закључак поменутога дела.

Да ли се може спорити да постоји наука о казним заводима? То би био узалудан посао, јер би само требало у таквом спору изнети скупштинске радове Француске и Енглеске за последњих 20 година, и поменути сем осталих, дела Токвиља, Бомона, Јагемана, Холцендорфа, Фојницкога, Крона итд. А кад та наука не би постојала, како би човек, тако признатих заслуга, као што је г. професор де Бар у Гетингену, могао препоручивати, да се створи међународна казнионичка библиотека. Ова препорука, једном примљена, била би само природни и логички наставак наших радова.

Да пређемо сад на извештај г. Жолија, уваженога професора кривичнога права на правном факултету у Паризу, писца важних радова о кривичним делима и криминалистици у Француској.

Да прегледамо часом његове главне мисли:

„Са свим је основано, да релативна истраживања о злочинству и о борби против њега, морају бити скупљена у једну науку под именом кривичне и казнионичке науке.“

„Ова наука, која постоји и која је доказана, мора бити потпомогнута увођењем наставе.“

„Та настава може бити у један мах и научна и практична; она се мора нарочито предавати младим људима, који су се одали на судство и административну каријеру.“

„Један део те наставе мора бити попуњен тиме, што ће ученици посећивати, у пратњи свога професора, казнионице, и што ће професор, ако не у самим казнионицама, оно при изласку из њих држати једну врсту клиничких предавања.“

„Између наставника ове науке и оних, који су дужни да се брину о извршавању разних поправних мера, морају се утврдити правилни односи, а узајамним радом користиће се и администрацији и науци.“

„На административној власти је, која је одговорна за добро одржање зграда, да уреди све, што је за ове посете потребно.“

Ето то су закључци г. Жолијевога реферата.

Друг г. Жолија, г. адвокат Лакоента, професор на католичком факултету у Паризу, овако вели о томе питању:

„Требало би основати наставу из науке о казнионицама (*science pénitentiaire*).“

„У часовима одређеним за посете чланова *друштва за заштити* и потпору осуђеника административна управа и наставници, једно с другим у договору, могли би олакшати приступ, под надзором било једнога судије, професора, било једног члана друштва, унапред изабраним ученицима, који би се, тројица или више њих, састајали са осуђеником. Морале би се исто тако предузети мере, да се ученици по групама упознају, и у самој затвору, са практичним познавањем казниничког уређења и с правилима примене његове.“

Али административне се власти још једнако одупиру, да допусте ђацима да посећују затворе, па баш кад их посећују и са професорима својим. Чувени главни управник свију осуђеничких завода у Француској г. Хербет, пре годину дана овако се изразио о томе: „Затвор је место за угушавање и спречавање зла; то није болница. Болница је као нека врста добротворнога друштва, где болесник, за негу око себе, својим добротворима даје у замену, или се сам појављује као предмет за изучавање и експерименте. Улазак и излазак је у њој слободан. Али није тако с казнионицама. Осуђеник је у са свим друкчијем положају. Тим самим већ, што се њима влада са законом у руци, он држи да управа неће допустити, да се нарушавају првобитна својства човечијега бића.“ Г. Хербет бојао се и за дисциплину казне, кад би пуштао ђаке у казнионице. Али што беше пре годину дана, сад не постоји више. Из извештаја г. Жолија, који вам поменух, види се, да се стање ствари променило, и да је г. Хербет учинио уступак науци, што је се с правом могло очекивати од таквога једнога човека.

Г. професор Ломброзо нарочито устаје против ових плашњи.

Још нам остаје извештај поштованог г. Фојницкога. Пре него што би на њ прешли, морамо оборити јенду примедбу, а та је: да, кад се већ по свеучилиштима заведе (установи) наука о казнионицама и о поправци криваца у њима, да тада неће слушаоци ићи у слушаоницу да ту науку слушају. Ја држим да та примедба долази од недовољнога познавања факата. Ја знам, на пример, да су били најрадије и највећма посећивани часови професора Левеје-а на правном факултету у Паризу, кад је говорио о науци о казнионицама. А предавања г. Жолија довољан су доказ о овоме, што вам рекох. Али ми за то можемо навести још бољих и сјајних доказа. Само прочитајмо о томе оно, што нам је председник нашега конгреса, г. Галкин-Враској, имао доброту саопштити у последњој свесци извештаја међународне казниничке комисије. У својим извештајима Фојницки констатује исти факат, којим се тврди, да је у Русији на прво питање дат позитиван одговор. Што се тиче другог питања, поштовани извештач мисли, да треба разликовати *показивање* *факаита* казниничког живота осуђеника и *њихово* *показивање* – *демонстрацију*.

У своме говору ја сам се потрудио да вам изнесем не само мишљења, но и закључке г. референата. И ако сам у опште узев сагласан с њима, нарочито у основним начелима, изнесеним у њиховим извештајима, ја се усуђујем да се одвојим од њих, што се тиче последњега питања ове теме, с погледом на закључак. Надам се да ће ме више вас помоћи, ако предложим да наша секција не лута у појединости, да она не обележава пут, којим ће ићи владе, свеучилишта и специјалисте, који ће се занимати овим питањем, и који ће јамачно претпостављати, да имају одрешене руке при избору системе за своја предавања.

Из различних разлога, и то како теоријских тако и практичних, али, по моме скромноме мишљењу, неоспорне вредности, ја држим да треба усвојити закључке г. Фојницкога, не умањујући важност закључака остале г. извештача.

Усуђујем се дакле, да секцији предложим следећи дневни ред:

1-о Секција је мишљења, *да је настава науке о казнионицама врло корисна и пошребна и да се научно изучавање примене казне може лако измирити са пошребима казнионичке дисциплине.*

2-о Она изјављује жељу, *да се оснује катедра за ту науку по свеучилиштима разних држава, и да управе казнених завода чине пошребне олакшице, како би се ова наука ширила и усавршавала.*

Г. *де ла Рага* (Шпанија). Господо, ја се слажем с општим погледима г. известиоца као и с г. Јагеманом у толико, у колико они говоре о настави казнионичке науке. Не мислећи, да је ова наука допуна науци о кривичном праву, професори овога мало су се њоме до сада бавили. Она треба да уђе као нарочити предмет, који би се имао предавати на правним факултетима. Ја ћу о томе с погледом на г. Јагеманове предлоге говорити мало ниже. Допустите ми за сад, да вам свратим пажњу на један покушај, који је чињен у Шпанији, и који у иностранству није познат. Има већ четрдесет и шест година, како је један управник казнионице у мојој земљи, Дијега Мантини де ла Роза, чије је име у књижевности врло добро познато, дошао на велику мисао о стручном образовању казнионичких чиновника. Год. 1844. било је код нас једним владиним решењем, које се може узети за углед у овим пословима, утврђено, да се установи једна казнионица, која би не само стајала под непосредним надзором главне казнионичке управе и тако могла служити као угледна за остале, но која би у исто време имала да буде практична школа, у којој би се спремали казнионички чиновници за целу земљу, нарочито управници. Писац овог интересантног програма писао је да би „на овај начин казнионице дошле до интелигентних и ревносих старешина.“ По несрећи ова је мисао и остала само као предлог, и тек је прошле године наш млади министар правде г. Каналијас и Мендес, установио нарочити курс за казнионичке чиновнике.

Говорник за тим представља устројство и начин ових предавања.

Г. *Жоли* (Француска). Мој реферат, господо, садржи већ позитивне закључке, и ја ћу се на њих вратити тек у случају, ако би који од г. говорника нашао што год против њиховог извршења. Дотле ја се придружујем двома резолуцијама г. известиоца. Оне су јасне и потпуне. Али ја бих желео, да се наука о којој је реч назове „кривична и казнионичка наука.“ У вези ове две речи ја видим драгоцену упућивање на јединство, које треба да постоји између теорије и практике, по што и ова настава треба да буде и научна и професионална. Ова мисао се слаже с петим питањем из друге и са шестим треће секције. Она изазива мисао о правој настави и о администрацији. Поуздано је, да човек, који је посветио двадесет година свог живота дејствовању на злочинце, зна о њима много: тим више разлога, да се његовим знањем користимо. С друге опет стране, настава је скупљено искуство, које доприноси што ранијем оспособљењу појединаца

за успешну службу друштву. Најпосле ово сједињење треба да освешта интимно сједињење двеју наука, од којих једна има да се бави основима казне и угушивањем злочина а друга извршењем казне. Једна држава с најбољим казним закоником може се видети обезоружана против злочина, ако казнионице не могу одговарати жељама и намерама законодавчевим. Казна се изриче да се примени, и она треба да се примени у смислу, који потпуно одговара намерама и духу казн. законика. Ако се н. пр. казна, којом је законодавац намеравао да најаче застраши, примењује благо и пре привлачи злочинце но што би их застрашивала, онда казни законик и не постоји.

Г. Канонико (Италија). За мене је право задовољство, што видим ово питање на нашем дневном реду. Ја мојом речи нећу да зазиђујем отворена врата. Г. Фојницки је у свом извештају рекао, да је питање у Русији практички решено. К томе бих ја само хтео да додам резултате мога личног искуства, који указују на потребу предавања науке о казнионицама и могућност, да се изведе казнена клиника, а да се тиме не ремети ни ред у служби ни дисциплина над осуђеницима. За време од 15 година ја сам на туринском универзитету предавао кривично право. Већ из првих дана ја сам био изненађен фактом, да многе судије осуђују на казне, чије им извршење није познато, јер многи од њих никад нису ступили ногом ни у какву казнионицу. И већ одмах у почетку ја сам организовао годишње посете у разне казнионице, старајући се да о њима претходно дам својим слушаоцима сва потребна обавештења, и трудећи се, да после посете изнесем критичне погледе на ствари, које смо заједно видели. Ја морам признати, да су резултати ових посета и овог заједничког рада били врло добри. Слушаоци су се јако одушевљавали овим студијама; многи су од њих водили о свему најсавесније белешке и бавили се тим предметом стручњачки. Али после неколико година ја сам се видео принуђен, да у својим предавањима више развијем део, који се односио на извршење разних казна. Но како би то удило сразмери, коју сам требао да чувам за остале делове предмета, то сам предложио оним својим слушаоцима, који се предметом интересују, да долазе једном недељно к мени, те да га заједно претресемо. И одмах су се пријавили за то њих не мање од 72. Како у свом стану нисам имао места за толики број, то ми је за ту сврху дата једна соба на универзитету. И на предавања су долазили не само моји редовни слушаоци, но и ђаци других факултета па чак је било и ванредних. Ја сам се старао, да у току ових предавања буде увек и посета по казнионицама, па сам онда захтевао од својих слушалаца, да сами излажу своје утиске од тих посета. И ја сам имао то задовољство, да су они спремали о тим посетама исцрпне извештаје с примедбама и напоменама, достојним за штампу.

Ова факта нас упућују на потребу ових студија; она нам показују, какво интересовање оне пробужују. Ја сад прелазим на други део питања: на тешкоћу, да се таква настава измири с унутрашњим редом и с дисциплином у казнионицама. Ја ћу вам предложити решење и овога питања. А да бих био краћи, ја ћу навести само један пример, у коме ћете видети и све тешкоће.

Ја сам био заказао састанак својим слушаоцима, да идемо те да обиђемо туринску казнионицу. У одређени час (2 по под.) ја у универзитетском дворишту видим не само своје слушаоце (њих око 100) с правницима из осталих година, но у исто време и велики број слушалаца из других факултета. Било их је сигурно на 600. Ја признајем, да сам се нашао у малој забуни, како да са 600 ђака прођем у сред дана кроз варош. И доиста један полицајац ми се приближи с питањем: Шта ово има да значи? Ја му одговорих „не бојте се, водим их све у казнионицу.“ Пред овом сам зауставио своје пратиоце. Удешавао сам с управником, како да их проведем све кроз казнионицу. Тако их поделимо у групе. И сваку групу је водио нарочити вођа, а све су полазиле с разних тачака. Кад су прве три групе свршиле своју посету, онда су ушле нове три и тако даље. Тако се рад продужавао до вечера, и никакав се, ни најмањи неред није десио. Ја

овај случај наводим само с тога, да се види, како се ове посете могу вршити без бојазни за неред. Међу тим ја имам још нешто да приметим: у свакој земљи има најмање пет врста разних затвора, притвор, затвор у казнионицама, казнионице за осуђене на вечиту робију, за заточење, и најпосле судски притвори. Према томе ја држим, да при добром предавању науке о казнионицама, нарочито ако се узме, да се најпре објасни сваки систем пре но што се буде посеђавао, то ће две посете годишње бити довољне да задовоље захтеве науке. Ја мислим дакле да могу завршити с тим, да је предавање науке о казнионицама не само корисно но и потребно, и да се посете у заводима могу врло добро вршити, а да се ред у овима не квари. И с тога ћу ја врло радо гласати за резолуције, које је предложио наш поштовани извештац, с малим изменама мога одличног предговорника.

Дискусија је закључена.

Г. Председник предлаже, да се приступи гласању, раздељујући прву известиочеву резолуцију, и изјашњујући се одвојено о потреби предавања ове науке и о могућности, да се то предавање измири са заводском дисциплином. – Обе такве прве резолуције као и друга примају се једногласно.

Г. Де ла Рага моли председника, да стави и његов предлог на гласање. И овај се прима и додаје се Веснићевој резолуцији.

Г. Председник моли г. Веснића, да се прими, да спреми извештај за општу седницу.

Г. Веснић. Ја држим, да би г. Жоли боље одговорио овом задатку.

Г. Председник. Скуп ће саслушати радо како известиоце г. Жолија тако и г. Веснића, но част припада г. Веснићу, а на њему је да је уступи г. Жолију.

По што се г. Веснић прима, то је он извештац за општу седницу.

ПРОТОКОЛ ЧЕТВРТЕ ОПШТЕ СЕДНИЦЕ

од 8. (20.) јуна 1890.

Председава г. Браунберенс, потпредседник.

Г. М. Веснић подноси извештај прве секције о трећем питању.

Господо. У својој седници од 6. (18.) ов. мес. ваша прва секција занимала се трећим питањем, које јој је у програм стављено, а то је:

Да ли би требало организовати настава науке о казнионицама? Каквим би се средствима могло њој иридавати позитивно изучавање факаита и ииитања иримене, а да се не ремети вршење службе и ред у заводима?

О овоме питању поднето је, господо, пет реферата, и сем г. *Ломброза* професора судске медицине на свеучилишту у Турину и г. *Лакоеније* адвоката, професора права на каточичком свеучилишту у Паризу, остала су господа извештачи овде, поштовани г. *Јајеман*, г. *Жоли* и г. *Фојницики*. Констатујући то, дужност ми је да одмах додам, да ма с које стране извештаји долазили, било из Француске или Русије, Италије или Немачке, од теоретичара или практичара, приврженика, па и самих вођа нових антрополошких идеја или класичне науке, – сви су они једнодушни, т. ј. сви дају позитиван одговор на постављено питање.

Тај похвални факат за секцију као и за сам конгрес, као што и сами видите, олакшао је много дужности известиоца секције, јер он није у поднетим извештајима нашао на противречности или супротности принципа, које би морао да мири и да доводи у склад.

А како би и могло бити, господо, противречности, кад је реч о питању: *требали ли или не треба основати настава из науке о казнионицама?* Јер је то срце, есенција нашега питања. Да ли постоји та наука? Ја бих одговорио да постоји, па баш кад ни

једна брошура о казнионицама, о предохрани од злочинства и борби против овога последњег, не би постојала осим извештаја о трима међународним казнионичким конгресима, који су претходили овоме нашем. Поред материјала и идеја, који су са свију страна наше земљине лопте тако дивно представљени у нашим извештајима, ми смо имали у нашем веку, непрекидне радове парламената, нарочитих комисија и влада разних држава; ми имамо и нарочите новине, које се баве искључиво питањем о казнионицама и о моралном поправљању криваца; треба само да вам поменем радове Фаурда, Токвиља и Бомона, Фојницкоја и Крона, а нарочито ручну књигу науке о казнионицама, која је пре годину дана изашла под управом г. Јаџемана и Холцендорфа, па да буде јасно као дан за свакога, да ова наука *још* као наука, да ми не радимо да је створимо, већ да је изучавамо, ширимо у корист друштва, а нарочито у корист успеха у борби против злочина. Ми за ту науку не тражимо ништа више до оно, што јој припада: право грађанства у реду осталих друштвених наука.

То је главна идеја, господо, која кроз све поднете извештаје провејава, а нарочито у извештају поштованог г. Жолија, професора кривичне и казнионичке науке на свеучилишту у Паризу, писца знаменитих радова о злочину и злочинцима. Имајући ту главну идеју на уму, а водећи с друге стране, рачуна о практичној примени наших одлука, ја сам поцрпао ова два закључка, која сам имао част поднети секцији као дневни ред:

1-о Секција је мишљења, да је настава науке о казнионицама врло корисна и потребна, и да се научно изучавање примене казне може лако изравнати са потребама казнионичке дисциплине.

2-о Она изјављује жељу, да се оснују катедре за ту науку по свеучилиштима разних држава, и да управе казних завода чине потребне олакшице, како би се ова наука ширила и ботатила.

Кад је поведена реч о овоме, говорници су, као што се могло и ишчекивати, изнели нове факте и идеје, плодове дубокога и зрелога размишљања, као што је мишљење поштованог сенатора Каноника, који је читавих тридесет година поред кривичног права изучавао и науку о казнионицама и о поправци криваца, посећујући са стотинама својих слушалаца затворе и осуђеничке заводе; као што је мишљење г. Жолија, који је, као што рекох мало час, сада професор кривичне науке и науке о казнионицама на парискоме свеучилишту; као што је и мишљење сенатора *Де ла Раге* и *Делјаго*, званичнога изасланика Шпаније.

После предлога поштованог г. Жолија, кога је потпомогао г. Канонико, да се у моме дневном реду израз *наука о казнионицама* замени са изразом: *кривична и казнионичка наука*, после говора г. Де ла Раге о потреби оснивања нарочитих библиотека за чиновнике казнионица, секција је дефинитивно и једногласно усвојила ове закључке, које имам част поднети конгресу као дневни ред за 3-ће питање прве секције нашег програма.

1-о Конгрес је мишљења, *да је изучавање кривичне и казнионичке науке врло корисно и још* потребно, и да се научно изучавање примене казне може лако измирити са *још* потребама казнионичке дисциплине.

2-о Он изјављује жељу, *да се оснује катедра за ту науку по свеучилиштима разних држава, да управе казних завода чине још* потребне олакшице, како би се ова наука ширила и ботатила.

3-о Он је мишљења, *да је још* потребно установити *стручне библиотеке* у казнионицама за чиновнике *по тим* заводима и њихово *стручно усавршавање*.

Ове закључке усваја конгрес једногласно.